

Chojnacki, Jakub

Przedjazdowe spotkanie kierownictwa państwa i partii z ludźmi nauki

Notatki Płockie 20/4-83, 4-7

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przedzjazdowe spotkanie kierownictwa państwa i partii z ludźmi nauki

Szlachetnym obowiązkiem i najwyższym nakazem moralnym nauki polskiej jest współuczestnictwo w życiu narodu, współdziałanie w tworzeniu jego sił materialnych i duchowych, podstawy godnego i dostatniego bytu.

Z przemówienia Edwarda Gierka na spotkaniu w dniu 29.IX.1975 r.

Należy nadal udzielać wszechstronnego poparcia społecznemu ruchowi naukowemu, który jest istotnym czynnikiem rozwoju nauki, jej upowszechniania oraz podnoszenia kultury naukowej i technicznej społeczeństwa.

Z Wytycznych Komitetu Centralnego na VII Zjazd PZPR, rozdział II, pkt 33.

W dniu 29 września 1975 roku w sali Kolumnowej Urzędu Rady Ministrów w Warszawie odbyło się spotkanie najwyższych władz Polski Ludowej z około 350 reprezentantami różnych środowisk naukowych: Polskiej Akademii Nauk, wyższych uczelni, resortowych placówek naukowo-badawczych, wielkiego przemysłu i towarzystw naukowych. Na spotkanie zaproszono także prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego — autora artykułu. Z Płocka wziął również udział prof. dr inż. Włodzimierz Kotowski — dyrektor naczelny Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych.

Tematem spotkania było omówienie zadań nauki i techniki polskiej w świetle Wytycznych na VII Zjazd PZPR, udział ludzi nauki w dziele dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego Ojczyzny.

W Prezydium miejsca zajęli: Edward Gierek, Edward Babiuch, Piotr Jaroszewicz, Mieczysław Jagielski, Wojciech Jaruzelski, Sylwester Kaliski, Stanisław Kania, Jarema Maciszewski, Józef Pińkowski, Jan Szydłak, Włodzimierz Trzebiatowski i Andrzej Werblan.

Spotkanie otworzył i mu przewodniczył prezes Rady Ministrów Piotr Jaroszewicz, który serdecznym powitaniem wyraził satysfakcję z możliwości spotkania się „z tak licznym, szacownym gronem wybitnych twórców i organizatorów polskiej nauki i techniki”.

M. in. powiedział:

... Jak widzimy cel dzisiejszego spotkania, co chcemy — dzięki niemu osiągnąć?

Jestem przekonany, iż podzielicie pogląd, że celem tego spotkania, które traktujemy jako ważne ogniwo ogólnonarodowej dyskusji nad programem rozwoju kraju, zawartym w Wytycznych na VII Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej — jest omówienie i określenie zarówno zadań, jakie dla nauki i techniki z tych wytycznych wynikają, jak i węzłowych problemów rozwoju samej nauki...

Nauka i technika należą do głównych dźwig-

Sala Kolumnowa Urzędu Rady Ministrów — 29.IX.1975 r. Spotkanie otwiera jego przewodniczący prezes Rady Ministrów Piotr Jaroszewicz. W Prezydium siedzą widocznym na zdjęciu od lewej: Edward Gierek, Jan Szydłak, Mieczysław Jagielski, Stanisław Kania.

ni i czynników sprawczych naszego rozwoju. Kierownictwo partii i państwa przykłada wielką wagę do umacniania ich roli, ich społecznego znaczenia, ich wpływu na życie kraju i człowieka, dziś a tym bardziej w przyszłości. Tworzymy po temu sprzyjające warunki.

Kolejnym tego dowodem był rozpatrzony niedawno przez rząd program rozwoju nauki

i techniki do roku 1980. Sformułowane w tym programie główne kierunki i zasady działania, a także środki sięgające 3 proc. dochodu narodowego są wiarygodną rękojmią, że nauka będzie rozwijać się szybciej niż inne dziedziny, że ogromnie wzrośnie jej rola podmiotowa w naszym życiu i rozwoju.

Jesteśmy głęboko zainteresowani we wzrastającym oddziaływaniu na praktykę społeczno-gospodarczą, na sprzężenie działalności badawczej z produkcją materialną, na wdrażanie wyników badań w przemyśle, rolnictwie, w całej gospodarce.

Jest naszą troską, aby stale podnosić społeczną efektywność prac naukowo-technicznych...

Określając zadania nauki i techniki trzeba umiejętnie i właściwie kształtować stosunek pomiędzy zadaniami bieżącymi i perspektywicznymi. Potrzebujemy zarówno wielkich przedsięwzięć i osiągnięć naukowo-badawczych, które torują drogę przeobrażeniom w sferach twórczych, jak i udziału nauki — na co dzień — w produkcji, sprzężonego z aktywnością innowacyjną klasy robotniczej...

Myślę, że dyskusja dzisiejsza nie pominie również wielkich problemów roli i zadań nauki w pogłębianiu socjalistycznej świadomości społecznej, w rozwijaniu zdolności twórczych, ideowych motywacji i osobowości człowieka. Stały postęp w tej dziedzinie, podniesienie na jakościowo nowy, wyższy poziom całego systemu oświaty, kształcenia i wychowania, wzrostu kwalifikacji, wiedzy i umiejętności ogółu pracujących, jest niezbędny dla rozwoju budownictwa socjalistycznego w Polsce, dla rozwoju kultury narodowej.

Szczególnie wielką i odpowiedzialną jest rola pracowników nauki polskiej w wychowaniu młodzieży, przekazywaniu jej zdobyczy współczesnej wiedzy, w zaszczerpieniu młodemu pokoleniu głębokiej ideowości".

Po zagajeniu obrad przez premiera Piotra Jaroszewicza, uczestnicy spotkania wysłuchali trzech wystąpień wprowadzających do dyskusji.

Zadania w dziedzinie nauki, techniki i szkolnictwa wyższego w świetle Wytycznych na VII Zjazd Partii przedstawił minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki — prof. dr Sylwester Kaliski. Na VII Zjeździe PZPR chcemy stworzyć program, który by w zasadniczy sposób zdynamizował polską naukę — stwierdził mówca — rozwinął jej osiągnięcia i wyeliminował występujące braki. Minister przypomniał, że Wytyczne zakładają zwiększenie w nadchodzącej 5-lacie nakładów na naukę o bez mała 100 proc. — przy średnim przyroście nakładów na inne dziedziny gospodarki i przemysłu około 40 proc. Chcemy odbudować inicjatywę wychowawczą uczelni, podnieść jej bazę materialną, wypracować perspektywiczny model rozwoju, umocnić organizację wewnętrzną, podnieść produktywność szkół wyższych dla gospodarki narodowej, oświaty, kultury.

O wnioskach i zadaniach po II Kongresie Nauki Polskiej — zwłaszcza w dziedzinie badań podstawowych i stosowanych — mówił

Prof. dr gen. Sylwester Kaliski — minister Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki wygłasza referat o zadaniach nauki i techniki w świetle Wytycznych na VII Zjazd PZPR

prezes PAN prof. dr Włodzimierz Trzebiatowski. Okres, który upłynął od obrad tego sejmiku polskich uczonych przyczynił się do merytorycznego i metodycznego usprawnienia procesu badań naukowych oraz doprowadził do nowych osiągnięć badawczych, do ściślejszego powiązania nauki z praktyką. Wyraźnie został też zarysowany model organizacji i kierowania nauką.

Badania podstawowe stanowią teoretyczną podstawę, z której wynikają badania stosowane. Właściwa strategia badań poznawczych w naszym kraju powinna być oparta o należyty wybór tych kierunków, w których możemy odgrywać lub odgrywamy już rolę znaczącą, osiągnąć wyniki na poziomie światowym i oddziałujące w istotny sposób na postęp gospodarczy i kulturalny społeczeństwa polskiego.

Stale rosnącą rolę i znaczenie wykazuje działalność towarzystw naukowych, Prof. Trzebiatowski podkreślił, że środowisko naukowe z aprobatą i poczuciem odpowiedzialności przyjęło zawarte w Wytycznych na VII Zjazd stwierdzenie, że władze nadal szeroko korzystać będą z doświadczeń i ekspertyz PAN i innych ośrodków naukowych.

Wzrastającej roli nauk społecznych i humanistycznych w budowie rozwiniętego społeczeństwa socjalistycznego poświęcił swe wystąpienie kierownik Wydziału Nauki i Oświaty KC PZPR — prof. dr Jarema Maciszewski. Nauki te stanowią niezbędny, istotny składnik kultury narodowej, wywierają ważny wpływ na kształtowanie samowiedzy historycznej i współczesnej narodu, na poglądy i postawy obywateli. Są też one ważnym instrumentem poznawania współczesnych procesów społecznych i ekonomicznych.

Fragment sali obrad. Drugi od prawej: prof. dr Zygmunt Rybicki — rektor Uniwersytetu Warszawskiego, obok niego na lewo doc. dr Igor Timofiejuk — I sekretarz Komitetu Uczelnianego PZPR Uniwersytetu Warszawskiego

Po raz pierwszy w dziejach polskiej humanistyki formułujemy szeroki plan badań naukowych, ujęty w 6 problemów węzłowych oraz szereg problemów resortowych. Jest naszym obowiązkiem przekazywać pokoleniom Polaków wiedzę o dziedzictwie kulturalnym narodu, o jego historycznych i współczesnych dokonaniach, przybliżyć najszerszym masom wszystko to, co jest trwałe, postępowe, godne kontynuacji, a jednocześnie wyrabiać wrażliwość estetyczną, uczyć piękna mowy ojczystej. Stąd też język polski i literatura w szkole jest i będzie jednym z głównych filarów programu nauczania i wychowania.

Z kolei przystąpiono do dyskusji, w której udział wzięło 16 uczestników. Przemawiali kolejno: prof. Marian Mięśowicz — wiceprezes PAN, prof. Henryk Jasiorowski — rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, prof. Henryk Łowmiański — honorowy przewodniczący Komitetu Nauk Historycznych PAN, prof. Jan Szczepański — wiceprezes PAN, prof. Henryk Filce — rektor Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, mgr inż. Bronisław Piwowar — główny projektant zakładów „Mera-Elwro” we Wrocławiu, prof. Stefan Węgrzyn — dyrektor Instytutu Kompleksowych Systemów Sterowania Politechniki Śląskiej, doc. dr Igor Timofiejuk — I sekretarz Komitetu Uczelnianego PZPR Uniwersytetu Warszawskiego, mgr inż. Wiktor Adamus — dyrektor Zakładów Chemicznych w Oświęcimiu, dr Alfred Stroka — dyrektor Instytutu Chemii Przemysłowej w Warszawie, prof. Roman Góral — rektor Akademii Medycznej w Poznaniu, prof. Kazimierz Urbanik — rektor Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. Antonina Kłoskowska — przewodnicząca Komitetu Nauk Socjologicznych PAN, prof. Szczepan Pieniążek — wiceprezes PAN, dr Zbigniew Śmieszek — dyrektor Instytutu Metali Nieżelaznych w Katowicach i prof. Witold Nowacki — wiceprezes PAN.

Na zakończenie obrad zabrał głos pierwszy sekretarz KC PZPR Edward Gierek, mówiąc między innymi:

„Myślę, że wyrażę wspólną opinię wszystkich uczestników dzisiejszego spotkania, stwierdzając jego owocność i doniosłość. Po raz pierwszy od II Kongresu Nauki Polskiej mieliśmy dziś okazję przedyskutowania w tak szerokim gronie całokształtu ważnych problemów nauki i techniki w powiązaniu z potrzebami społeczno-ekonomicznego rozwoju kraju...

Nowa strategia społeczno-gospodarcza zatwierdzona przez VI Zjazd oraz odpowiadający jej styl życia politycznego stworzyły korzystny klimat dla nauki i postępu technicznego. Uczni polscy i twórcy postępu technicznego wnoszą do dorobku narodu cenny wkład...

Nauka polska liczy się w świecie. Dzieła uczonych polskich oraz ich rady i ekspertyzy walnie przyczyniają się do postępu w wielu dziedzinach życia społecznego, do podnoszenia poziomu oświaty i wzbogacenia kultury.

W dyskusji nad Wytycznymi znajduje jeszcze raz potwierdzenie cechująca nasze życie społeczne i umacniająca się w ostatnich latach więź teorii i praktyki, nauki i polityki. W trosce o sprawę kraju, o jego socjalistyczny rozwój, o potrzeby człowieka znajdujemy wspólny język i dochodzimy do wspólnych wniosków. Tę więź nauki z rozwojem społeczno-ekonomicznym kraju z potrzebami narodu powinniśmy wspólnie zacieśniać i rozwijać. Dotyczy to całej nauki, a zwłaszcza nauk społecznych...

Program nasz, podobnie jak dotychczas ma charakter otwarty. Otwarty na korzystne zmiany w warunkach obiektywnych, otwarty na inicjatywę i aktywność, otwarty na postęp nauki i techniki. Jeśli potrafimy znaleźć dla każdego zadania najbardziej racjonalne i wydajne rozwiązanie, jeśli wszędzie, na każdym odcinku powiększymy liczbę ludzi wysoko kwalifikowanych, sprawnych i zaangażowanych, będziemy mogli szybciej poprawiać warunki życia narodu, rozwijać budownictwo mieszkaniowe, upowszechniać oświatę i kulturę. Mamy wszystkie szanse, aby tak właśnie się stało...

Orientacja naszej polityki na wzmocnienie jakościowych czynników rozwoju powinna być szczególnie bliska twórcom nauki i techniki...

Na zakończenie obrad przemawia pierwszy sekretarz KC PZPR Edward Gierek. W Prezydium siedzą od lewej: Sylwester Kaliski, Józef Pińkowski, Wojciech Jastruzelski, Edward Babiuch, Piotr Jaroszewicz, Jan Sztydlak, Mieczysław Jagielski

Socjalizm wyrósł z zespolenia nauki i rewolucyjnego ruchu klasy robotniczej. W nauce znajduje on naturalnego sojusznika, do niej się odwołuje, z nią wiąże perspektywę rozwoju społecznego. Zarówno więc względy zasadnicze, ideowe, jak i pilne potrzeby dnia dzisiejszego nakazują zwiększać rolę nauki, przekształcać ją w coraz potężniejszą siłę napędową naszego rozwoju. Ku temu zmierza polityka naukowa naszego państwa, której założenia przedstawił dziś tow. Sylwester Kaliski. Polityka ta otwiera rozległe pole działania dla wszystkich dyscyplin i kierunków naukowych.

Potrzebujemy osiągnąć w badaniach podstawowych, stanowiących źródło idei naukowych i w badaniach stosowanych, poprzez które nauka wchodzi w codzienny kontakt z praktyką materializując swe osiągnięcia...

Szczególną wagę będziemy nadal przykładać do udziału nauki w rozwoju i doskonaleniu produkcji materialnej, do jej wpływu na tempo i sprawność wdrażania nowych odkryć, wynalazków, konstrukcji, technologii, materiałów, rozwiązań ekonomicznych i organizacyjnych...

Pierwzoplanowe znaczenie dla Polski ma racjonalne wykorzystanie zasobów naszej ziemi, węgla, siarki, miedzi i innych kopalin. Obecna sytuacja surowcowa w świecie potwierdza dalekowzroczność i słusność przyjętego przez nas kursu na aktywizację gospodarki surowcowej. Jest tu rozległe pole dla wielkich przedsięwzięć naukowych...

Trzeba zwiększać efektywność badań naukowych, trafniej je programować, wiązać ze specjalizacją i perspektywami przemysłu, zapewniać ich kompleksowość. Jednocześnie niezbędne jest radykalne zwiększenie chłonności przemysłu na innowacje, a zwłaszcza takie kształtowanie warunków organizacyjno-ekonomicznych, aby wdrożenie innowacji stawało się dla przedsiębiorstwa bardziej atrakcyjne materialnie i moralnie niż poprzestanie na tradycyjnych wyrobach i technologiach. Trzeba też zacieśniać współdziałanie merytoryczne PAN, szkół wyż-

szych i zaplecza naukowo-badawczego przemysłu...

W ostatnich latach władze centralne naszego kraju z dużym pożytkiem wykorzystywały szereg ekspertyz przygotowanych przez odpowiednie zespoły ludzi nauki. Będziemy nadal szeroko z takich ekspertyz korzystać. Wychodzimy z założenia, że każdy długofalowy program rozwoju określonych dziedzin gospodarki lub rozwiązywanie problemów społecznych powinien opierać się o gruntowną ekspertyzę.

Musimy znacznie rozszerzyć zakres i podnieść poziom a także obiektywizm doradztwa naukowego w działalności resortów, zjednoczeń, wielkich organizacji gospodarczych i władz wojewódzkich, aktywizując w tym kierunku komitety naukowe PAN, szkoły wyższe i instytucje naukowo-badawcze...

Głównym i najcenniejszym darem, w który wyposażała nas natura jest intelekt ludzki, niewyczerpalne zdolności twórcze człowieka, jego wola aktywnego działania. W ostatecznym rachunku od tego czynnika zależy pomyślność wszystkich jednostkowych i społecznych poczyniń. Nienadążanie za potrzebami w dziedzinie kształtowania świadomości społecznej odpowiednio do wielkości celów jakie sobie wytyczamy byłoby znacznie groźniejsze od trudności, które mogą wystąpić w sferze warunków materialnych. Dlatego tak wielką wagę przywiązujemy do rozwoju nauk społecznych i umocnienia pozycji marksizmu-leninizmu, jako metodologicznej podstawy całej nauki. Chcemy, aby nauka nasza jeszcze aktywniej umacniała postawy socjalistyczne, krzewiła optymizm społeczny, wydobywała i upowszechniała najlepsze patriotyczne i internacjonalistyczne tradycje...

Wytyczne na VII Zjazd przewidują podwyższenie nakładów na badania naukowe i prace rozwojowe z 2,5 procentu dochodu narodowego do 3 procent. Są to środki niemałe rzędu 200 mld złotych w 5-leciu. Oczywiście — mimo tego wzrostu — nie wszystkie potrzeby zostaną zaspokojone. Tym bardziej trzeba dbać o to, aby